

// Entsyklopedicheskiy slovar'. Tom XVIII: Led'e-Loparev [Izdateli: F. A. Brokgauz (Leypstsig), I. A. Efron (S.–Peterburg)]. – S.–Peterburg: Tipo–Litografiya I. A. Efrona, 1896. – 960 s.

9. Philosoph's'kiy slovnyk sotsial'nyh terminiv / [pid zag. red. V. P. Andrushchenka]. – Kyiv–Kharkiv: Korvin, 2002. – 672 s.

10. Shtaerman E. M. Liber / E. M. Shtaerman // Mify narodov mira. Entsyklopedia: v 2 t. / [gl. red. S. A. Tokarev]. – M.: Sovetskaya entsyklopedia, 1992. – T. 2: K–Y. – 719 s. – il.

11. Shul'ga S. SMI: o sovместimosti hristianskih i liberal'nyh idey [Elektronnyj resurs] / S. Shul'ga. – Rezhym dostupu: <http://news.inviictory.org/issue13662.html>.

12. Dictionnaire étymologique de la langue française / [par Albert Dauzat]. – Paris: Librairie Larousse, 1938. – 824 p.

Kuts G. M., doctor of political sciences, associate professor, professor of the department of political science, sociology and cultural science of the Kharkiv National Pedagogical University by G. S. Scovoroda (Ukraine, Kharkiv), galyna.kuts@i.ua

Liberal creed “laissez faire”: the essence and main explication

Liberalism demonstrates the diversity of its manifestations, not only due to the specifics of his substantive interpretations in each epochal period, but also features the realization of his ideas in various spheres of human existence. Due to the ideological arsenal of liberal discourse, in particular, issues of individual and political freedoms has occurred in the political landscape design modern Western countries, which raises the problem of identifying the major explications of the liberal credo “laissez faire”.

The purpose of the article was to identify the essential parameters of the liberal credo “laissez faire”. Were used for this set of systematic, historical and comparative methods. Traced the evolution of the concept of substantive content “liberalism” and liberal credo “laissez faire”. Argued that classical liberalism’s credo “laissez faire” correlated only with freedom in the economic sphere, whereas modern liberalism characterized by a gradual development of new areas of social freedom, which expanded the application of the liberal credo in new dimensions of social life.

Keywords: liberal credo “laissez faire”, liberalism, classical liberalism, modern liberalism.

Кут Г. М., доктор политических наук, доцент, профессор кафедры политологии, социологии и культурологии, Харьковский национальный педагогический университет им. Г. С. Сковороды (Украина, Харьков), galyna.kuts@i.ua

Либеральное кредо “laissez faire”: сущность и основные экспликации

Либерализм демонстрирует многогранность своих проявлений, что обусловлено не только спецификой его содержательных интерпретаций в каждый эпохальный период, но и особенностями воплощения его идей в различных сферах человеческого бытия. Благодаря идейному арсеналу либерального дискурса, в частности, проблематике индивидуальных и политических свобод, произошло оформление современного политического ландшафта западных стран, что ставит на повестку дня проблему выявления основных экспликаций либерального кредо “laissez faire”.

Целью статьи стало выявление сущностных параметров либерального кредо “laissez faire”. Для этого были использованы совокупность системного, исторического и компаративного методов. Отслежены эволюция содержательного наполнения концепта “либерализм” и либерального кредо “laissez faire”. Аргументировано, что в классическом либерализме кредо “laissez faire” соотносилось лишь со свободой в экономической сфере, тогда как для современного либерализма характерно постепенное освоение новых сфер общественной свободы, что расширило применение либерального кредо в новых измерениях общественного бытия.

Ключевые слова: либеральное кредо “laissez faire”, либерализм, классический либерализм, современный либерализм.

* * *

УДК 1:316.4

Дзьобань О. П., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого (Україна, Харків), a_dzeban@ukr.net

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ

Ставиться мета філософського осмислення концептуальних основ проблеми ефективності діяльності органів державної влади, яка розглядається як соціально-економічна і політична категорія, що розкриває взаємозв'язок результативності діяльності органів влади, виражених техніко-економічними характеристиками й соціальними результатами. Доведено, що ефективність діяльності органів державної влади визначається не тільки величиною

економічного ефекту, а й, насамперед, соціально-політичними результатами діяльності органів влади. Обґрунтовується необхідність наукової розробки критеріїв ефективності діяльності органів державної влади та надійної системи науково-обґрунтованого їх оцінювання.

Ключові слова: державна влада, ефективність, діяльність, управління.

Останні події в Україні, пов'язані з зовнішніми та внутрішніми насильницькими спробами кардинально змінити державний устрій, посяганнями на територіальну цілісність держави особливо актуалізують питання, пов'язані з підвищенням ефективності діяльності органів державної влади, з якістю надаваних державою управлінських послуг. Гостра необхідність реформування української державності висуває на передній план проблему становлення адекватної системи державного управління, визначення параметрів, які сприяють підвищенню ефективності її діяльності.

Аналіз наукових джерел і практичний досвід життєдіяльності українського суспільства свідчать, що діяльність органів державної влади вкрай повільно набуває нових якостей, адекватних сучасним завданням і вимогам. Більше того, в такій діяльності розвиваються негативні тенденції, які знижують до мінімальної позначки ефективність цієї діяльності й авторитет державної влади. Багато перетворень носять поверхневий характер, зводяться до невиправдано частих реорганізацій державних органів. Тому, сьогодні проблема ефективності діяльності органів державної влади особливо актуалізується і метою даної статті є філософське осмислення концептуальних основ цієї проблеми.

Підвищення ефективності діяльності органів державної влади необхідно розглядати як міждисциплінарну методологічну проблему, засновану на цілому комплексі теорій, таких, як теорія організації, теорія управління, політологія, філософія, філософія права, політична соціологія, соціологія управління, культура, етика управління.

Є сенс виділити декілька концептуальних моделей підвищення ефективності роботи державної бюрократії та інститутів держави.

1. Підхід, заснований на концепції лідерства. Представники даного напрямку (Р. Стогділл, Р. Манн, К. Левін, Р. Лайкерт, Р. Хауз, П. Херсі, К. Бланшар, Ф. Фідлер, В. Врум, Ф. Йеттон, Д. Голман, К. Кешман, Р. Фішер, А. Шарп) пов'язують ефективність організації з лідерськими навичками, стилем управління, індивідуальними характеристиками і якостями керівників міністерств і відомств, системами їх підбору, оцінювання виконання завдань, мотивацією й професійним розвитком [1–6].

2. Підхід, що розвиває теорію веберівської раціональної бюрократії, в рамках якого увага акцентується на ієрархічній структурі та поділі адміністрування, функціональній спеціалізації, чітких правилах роботи, жорсткому регламентуванні професійної діяльності державних службовців, відділенні від власності, що створює необхідні передумови для ефективної роботи (М. Вебер, К. Зейфарт, М. Шпрондель, Г. Шмідт, А. Токвіль, Дж. Міллз, К. Маркс, Р. Брудер, Ф. Селзнік, С. Ліпсет, Т. Барнс, Г. Сталкер) [7–10].

3. Іншим підходом до ефективності діяльності є теорія життєвих циклів. Основна ідея цієї школи (П. Херсі, К. Бланшар, Ф. Модільяні, І. Адізес) полягає у взаємозв'язку ефективної роботи державних відомств

і впливу коаліцій або груп, які постійно й циклічно формуються всередині організації. Це визначає процес і характер прийняття рішень в бюрократичних структурах, що пов'язано, у свою чергу, з життєвим циклом розвитку організації [11–12].

4. У рамках концепції професіоналізму (Г. Беккер, Е. Дюркгейм, М. Вебер, Т. Парсонс, А. Макінтайр, А. Маркова, Б. Ананьєв, О. Деркач, Т. Калачов) ефективна діяльність ставиться у пряму залежність від професіоналізації органів державної влади, наявності кар'єрних (професійних) чиновників, від рівня їх професіоналізму та компетентності [13–15].

5. Концепція економічної відповідальності (моделі Харта–Шлейфера–Вишни, Джона Стюарта Мілля, Д. Норта) заснована на економічному підході, який доводить, що підвищення ефективності діяльності органів державної влади пов'язане з наявністю механізму конкуренції серед відомств, системою впровадження інновацій, а також політичною підзвітністю державних органів, в першу чергу перед платниками податків [16–18].

6. У контексті теорії соціальної екології (О. Орлов, М. Ханнан) результати діяльності бюрократії залежать від характеру зовнішнього середовища (екології організації) та здатності органів державної влади управляти змінами та інноваціями з метою адаптації до цих змін [19–21].

Важливою складовою усіх концепцій є підвищення якості системи державного управління. Оцінка якості має, як правило, об'єктивні й суб'єктивні компоненти. З одного боку, це дотримання певних стандартів і нормативів, а з іншого – задоволення потреб соціальних груп, організацій або індивідів.

Поставлене завдання з підвищення рівня якості управління вимагає виділення найбільш важливих факторів, які впливають на роботу органів державної влади, що дозволяє надалі цілеспрямовано керувати й регулювати цей процес. До числа таких факторів, від яких залежить якість роботи державних структур, відносяться: якість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі державного управління; система планування й прийняття управлінських рішень; механізм відповідальності та підзвітності органів влади; відкритість і прозорість бюджетної й фінансової політики; професіоналізм державних службовців; використання сучасних методів менеджменту, інформаційних технологій; система управління змінами (реформами та інноваціями) на рівні державної політики, програм і проектів.

Оцінка ефективності управління у суспільних системах залежить також від розуміння суті та критеріїв розвитку, способів його співвіднесення з процесами у політичній сфері [22–23].

У системах, що утворюються й розвиваються природним чином, управління виникає як механізм збереження самоорганізаційного порядку і забезпечення їх подальшого розвитку. У відсутності управління спонтанно виникає порядок нестійкий у тій мірі, в якій його поява вступає у протиріччя з другим началом термодинаміки. Відбираючи, таким чином, найбільш стійкі форми, природа забезпечує вдосконалення механізмів управління, сенс існування яких – забезпечення стабільності та розвитку систем.

Дослідження питань, що стосуються створення організаційних структур, здатних ефективно робити бажані результати; можливості приймати ефективні управлінські рішення в бюрократичних структурах і вимірювати результати таких рішень; дослідження організаційних чинників і політичних сил, що формують адміністративну поведінку, і, нарешті, питання, чи можливо добитися, щоб поведінка була підзвітною політично відповідальним державним посадовим особам, передбачає формування певних теоретичних концепцій, що враховують як багатоманітний світовий досвід у цій галузі, так і вітчизняні традиції. Крім того, важливо враховувати перехідний характер багатьох форм державної влади та управління в нашій країні.

Таким чином, для України значущість реформування системи державного управління визначається, насамперед, пошуком адекватних новим реаліям підходів, спрямованих на вдосконалення діяльності органів державної влади. Процеси ускладнення соціальної й політичної структури суспільства призвели до відповідного оформлення соціально-правового механізму державного управління. Адміністративно-управлінські відносини носять двоїстий характер, оскільки, з одного боку, будучи проекцією зовнішнього середовища, відчують вплив соціальних факторів і умов (характер суспільно-політичного ладу, рівень розвиненості громадянського суспільства). З іншого боку, поведінка працівників в органах державної влади багато в чому визначається специфікою професійної діяльності службовців.

У різних сферах діяльності розуміння ефективності має свої особливості. Так, у політиці ефективність розглядається як щось позитивне й бажане і тому отримує сенс ціннісної характеристики діяльності організації. У ставленні до роботи органів влади цей термін став вельми дієвим політичним символом, здатним організувати громадську думку на підтримку певних пропозицій. Під впливом громадської думки ефективність стає метою управлінської діяльності органів влади і критерієм її зовнішнього оцінювання [24–26].

У самому загальному випадку ефективність – це нормований до витрат ресурсів результат дії або діяльності системи на певному інтервалі часу (відношення ефекту до витраченого ресурсу, різниця між ними, ефект при обмеженому ресурсі, функціонал, що враховує ефект і витрачений ресурс). Ефективність може бути визначена тільки відносно якоїсь конкретної мети. Інакше кажучи, не існує абстрактної “системи ефективності”, оцінювання ефективності повинна здійснювати тільки в контексті конкретної діяльності. Ефективність діяльності організації може розглядатися і як мета, і як спонукальний фактор, і як критерій оцінювання процесів та результатів управління. Під впливом суспільної думки ефективність стає метою управлінської діяльності органів влади і критерієм зовнішнього оцінювання цієї діяльності. Сутність управління, його функції і специфіка визначаються, з одного боку, завданнями, які воно вирішує, з іншого – змістом “простих” моментів процесу управлінської діяльності, тобто його предметом, засобами і самою діяльністю [18; 25].

Основна мета управління як такого – створення необхідних умов (організаційних, технічних, соціальних, психологічних та інших) для реалізації завдань організації, “встановлення гармонії” між індивідуальними трудовими процесами, координація та узгодження спільної діяльності працівників заради досягнення конкретних запланованих результатів. Таким чином, управління – це, перш за все, робота з людьми, а їх трудова діяльність служить об’єктом керуючого впливу.

Поняття “ефективність” діяльності органів державної влади часто ототожнюється з поняттям її “продуктивності”. Під ефективністю у сфері державного управління, як правило, розуміється умовна продуктивність, що виражається здатністю діяльності проводити відповідні заходи в одиницю часу й забезпечувати при цьому оперативність, надійність і оптимальність управління. Термін “продуктивність” (*productivity*), що означає здатність виробляти, з’явився у словниках Larousse (1875) і Littré (1883), використовуючись для опису та оцінювання зв’язку між ресурсами й виробленою продукцією. Поряд з поняттям “продуктивність”, набули поширення такі поняття, як “результативність” (*efficiency*) і “економія” (*economy*), які й сьогодні використовуються для дослідження проблем ефективності діяльності органів державної влади.

При усіх наявних різночитаннях більшість авторів розуміє під продуктивністю здійснення діяльності з найменшими витратами праці, часу і матеріалів. При такому розумінні ефективність управлінської або адміністративної діяльності оцінюється шляхом визначення співвідношення між отриманим результатом і витраченими ресурсами.

Однак стосовно до органів державної влади багато дослідників наполягають на включенні в це поняття оцінки ефективності та якості послуг, а не тільки співвідношення між результатом і витратами. Причому, продуктивність визначається такими термінами, як “витрати”, “робота”, “випуск” і “ефективність”. При цьому, не завжди приділялася належна увага результатам і підсумкам. Вважався сам собою зрозумілим факт того, що, чим вище ефективність установи, тим краще результати і підсумки його діяльності. Продуктивність, на думку західних фахівців у галузі управління, характеризується не тільки відповідною ефективністю, а й правильно поставленою метою, способами її досягнення, що не завжди може бути виражене кількісно [1–5].

Підхід до ефективності органів державного управління характеризується двома основними аспектами. По–перше, аналізується стан органів державної влади в системі державного управління. По–друге, вся увага спрямована на результати діяльності, практично без урахування питання про ефективність. Обидва підходи підкреслюють значення чіткого опису витрат. Однак метод оцінки ефективності шляхом вимірювання рівня витрат вже за визначенням не враховує продуктивності. При цьому, необхідно відзначити такий важливий факт, що кінцевою метою надання послуг органами влади є не самі ці послуги як такі, а те, в якій мірі вони здатні задовольняти інтереси й потреби громадян.

У дослідженнях з економіки та менеджменту виділяється два підходи до оцінювання ефективності. Перший пов’язаний з оцінюванням технічної ефективності, другий – економічної ефективності. У показниках технічної ефективності знаходить відображення характер оцінюваної діяльності: вона свідчить про те, що “робляться правильні речі”. Показники економічної ефективності характеризує те, як реалізується оцінювана діяльність, наскільки продуктивно використовуються й витрачаються ресурси, тобто наскільки “правильно робляться ці речі”.

Аналіз теоретико–методологічних підходів до визначення ефективності діяльності органів державної влади дозволяє виділити економічну й соціальну ефективність такої діяльності. Самостійність даних видів ефективності, звичайно, є відносною, оскільки вони знаходяться у тісній єдності і взаємозв’язку. За своєю роллю у забезпеченні гармонійного функціонування у суспільстві вони не є рівнозначними: соціальна ефективність є узагальнюючою, кінцевою; економічна ж – первинною, вихідною.

На сучасному етапі найбільшого розвитку отримав критерій економічної ефективності діяльності органів державної влади, оскільки він дозволяє кількісно виміряти ефективність у сфері державної діяльності. Але велике значення має і соціальний ефект. Його значущість у розглянутому виді діяльності вельми велика, але не має кількісних вимірників. Якісну сторону отриманого результату (ефекту) прийнято позначати терміном “критерій”, а кількісну – терміном “показник ефективності”. Термін “критерій” вживається в даному випадку в його загальноприйнятому сенсі – ознака, на основі якої оцінюється факт, визначення, класифікація, мірило.

Очевидно, що принципово важливе місце для всієї державної життєдіяльності потрібно відвести соціальному ефекту, який отримує суспільство протягом і в підсумку всього життєвого циклу. Сутність соціального ефекту полягає ще й у тому, що він повинен бути стійким, самовідтворюваним, прогресуючим, містити у собі не тільки результат, але й джерело і засіб для подальшого розвитку, виступати постійною й міцною ланкою в ланцюзі безперервного відтворення суспільного життя.

Г. Атаманчук поділяє соціальну ефективність державного управління в цілому, і діяльності органів державної влади, зокрема, на три види [27]:

1. *Загальна соціальна ефективність*. Вона розкриває результати функціонування системи державного управління (тобто сукупності державних органів і керованих ними об’єктів).

2. *Спеціальна соціальна ефективність*. Вона характеризує стан організації та функціонування самої держави як суб’єкта управління суспільними процесами. До критеріїв цього виду відносяться:

а) доцільність і цілеспрямованість організації і функціонування державно–управлінської системи, її великих підсистем та інших організаційних структур, які визначаються через ступінь відповідності їх управляючих впливів цілям, що об’єктивно походять із їхнього становища і ролі в суспільстві. Необхідно законодавчо встановити, які цілі повинен реалізовувати ко-

жен державний орган і з їх досягнення оцінювати відповідних керівників і посадових осіб;

б) нормативи витрат часу на вирішення управлінських питань, на вироблення й проходження будь-якої управлінської інформації;

в) стиль функціонування державного апарату – нормативи, технології, стандарти, яким повинен слідувати кожен керівник і державний службовець;

г) складність організації державного апарату, що виникає з його “подрібненості”, багатоступінчатості й великої кількості управлінських взаємозалежностей;

д) витрати на утримання та забезпечення функціонування державного апарату.

3. *Конкретна соціальна ефективність.* Вона відображає діяльність кожного управлінського органу й посадової особи, кожного одиничного управлінського рішення, дії, відносини. Серед критеріїв можна виділити такі, як ступінь відповідності напрямів, змісту та результатів управлінської діяльності органів і посадових осіб тим її параметрами, які означені у правовому статусі (і компетенції) органу та державної посади; законність рішень і дій органів державної влади та місцевого самоврядування, а також їх посадових осіб; реальність управлінських впливів.

На наш погляд, у контексті даного дослідження важливим видається твердження Х. Рейні, що для визначення ступеня соціального ефекту необхідні громадські процедури, які були б стійкими, обов’язково існуючими та такими, що впливають на державні органи [28, с. 131].

При аналізі ефективності діяльності органів державної влади необхідно виділити основні моделі, аспекти, механізми та технології оцінки. В даний час виділяють декілька моделей ефективності: системно-ресурсну, цільову, комплексну, модель, яка містить протиріччя [25; 29–30]. Загальна характеристика моделей ефективності дозволяє виявити складний комплекс, компонентами якого є цільові орієнтири і зовнішнє середовище, організаційна діяльність і структура, технології управління та методики оцінки ефективності.

Системно-ресурсна модель заснована на аналізі співвідношення “організація – довкілля”. Ефективність у даній моделі – це здатність організації експлуатувати своє навколишнє середовище для придбання рідкісних і цінних ресурсів з метою підтримки свого функціонування.

З позицій цільової моделі організація є ефективною у тій мірі, в якій вона досягає своєї мети.

Комплексна модель розглядає ефективність як інтегральну і структуровану характеристику діяльності організації. Вона включає в себе оцінку економічності, дієвості, продуктивності, якості продукту або послуги, результативності, присутності, якості трудового життя та впровадження нововведень.

Модель, яка містить протиріччя, виходить з того, що ефективних організацій не існує. Вони можуть бути ефективними у тій чи іншій мірі, оскільки: 1) стикаються з множинними і суперечливими обмеженнями навколишнього середовища; 2) мають множинні й суперечливі цілі; 3) мають множинні і суперечливі внутрішні й зовнішні “голоси” (джерела оцінок); 4) мають множинні й суперечливі хронологічні рамки.

Аналіз різних моделей ефективності дозволяє зробити висновок про те, що кожна з них має свої переваги і в той же час обмеження. Різні підходи до організації, до її діяльності і результатів знаходять прояв у структурованих комплексах – аспектах організаційної ефективності: функціональному, структурному, організаційному, предметно-цільовому. При цьому, в різних типах організації (державних, комерційних, некомерційних) взаємоз’язок цих елементів має певну конфігурацію, обумовлену цілями й особливостями діяльності [31].

Таким чином, можна виділити декілька підходів до ефективності й продуктивності діяльності органів державної влади. Підхід з позицій ефекту акцентує увагу на заміну показників заходами ефективності. К. Рідлі і Г. Саймон вважають, що поліпшити результати діяльності органів державної влади можна за допомогою зміни політики (підготовка персоналу, зміцнення дисципліни, поліпшення обладнання, вдосконалення управління). Оцінювання слід проводити на основі отриманих результатів, а не використовуваних методів або виконуваної роботи. Результати піддаються вимірюванню. Ефективність управління визначається співвідношенням між результатами, фактично отриманими за допомогою наявних ресурсів, і максимальними результатами, які можна було б отримати з їх допомогою [32].

Будь-які підходи до оцінювання ефективності діяльності органів влади припускають формулювання невизначеності поставленого завдання. Диференціювати різні ступені невизначеності завдання – значить, диференціювати різні стилі оцінювання, різні типи оцінок, а також різні стилі управління і контролю.

Таким чином, з точки зору ефективності може оцінюватися будь-який аспект (сторона) або характеристика діяльності органів державної влади, що розглядається як соціальна цілісність і система. Характеристика ефективності органів державної влади є багатовимірною й залежить від цілей, що формулюються суб’єктом оцінювання. При цьому, застосовуючи ту чи іншу технологію оцінювання ефективності, необхідно чітко виділити: суб’єкт оцінювання (його позицію, цільові та ціннісні орієнтири); об’єкт оцінювання (ним може стати вся система управління або окремих її елемент, наприклад, сфера діяльності – процес, результат або наслідки; структурно-інституційний аспект, кадри); інструментарій ефективності (моделі, аспекти, види і технології оцінювання ефективності).

Проведений аналіз сутності поняття “ефективність” діяльності органів державної влади дозволяє зробити низку висновків. У даний час не склалося єдиної точки зору і єдиних підходів до сутності ефективності діяльності органів державної влади та методів її оцінювання. У рамках одних моделей поняття “ефективність” і “продуктивність” діяльності органів державної влади ототожнюються, в інших ці поняття тлумачаться або дуже вузько, або занадто розширено.

Дослідження існуючих підходів як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців до сутності поняття “ефективність” діяльності органів державної влади, дозволяє зробити висновок, що зазначена “ефективність” і “продуктивність” діяльності органів влади – це поняття не тотожні, оскільки не тотожні поняття “ефект

діяльності” та “результат діяльності”. Ефект не завжди вичерпується його кількісним вираженням, дуже часто окремі елементи ефекту не можуть бути виміряні. Однак останнє не є свідченням того, що незмірні елементи ефекту не повинні бути прийняті до уваги при визначенні результату професійної діяльності у сфері державного управління.

Ефективність діяльності органів державної влади визначається не тільки величиною економічного ефекту, а й, насамперед, соціально-політичними результатами діяльності органів влади. Продуктивність діяльності органів державної влади є одним з найважливіших, але не єдиним показником його ефективності. Продуктивність характеризує взаємозв'язок між результатами діяльності органів влади, вираженими виконаним обсягом робіт, і витратами управлінської праці. Ефективність діяльності органів державної влади, крім її продуктивності, характеризується якістю робіт, їх складністю і своєчасністю виконання.

Необхідно відзначити, що ефективність діяльності органів державної влади повинна розглядатися як соціально-економічна і політична категорія, яка розкриває взаємозв'язок результатів діяльності органів влади, виражених техніко-економічними характеристиками і соціальним результатом.

В умовах змін політичної та соціального середовища актуалізується проблема становлення адекватної системи державного управління, здатної ефективно реагувати на виклики зовнішнього середовища, а відтак – розробка критеріїв ефективності діяльності органів державної влади та надійної системи науково-обґрунтованої оцінки.

Список використаних джерел

- Likert R. *New Patterns of Management*. – New York: McGraw-Hill, 1961. – 323 p.
- Fiedler F. E., Chemers M. M. *Leadership and effective management*. – Glenview: Foresman Co., 1974. – 200 p.
- Blake R. R., Mouton J. S. *The managerial grid: key orientations for achieving production through people*. – Houston, 1964. – 186 p.
- House R. J. *Management development: design, evaluation, and implementation*. – Michigan, 1967. – 300 p.
- Hersey P., Blanchard K. H. *Management of organizational behavior: utilizing human resources*. – N.Y.: Prentice Hall, 1982. – 226 p.
- Vroom V. H., Yetton P. W. *Leadership and Decision-Making*. – Pittsburgh, 1973. – 228 p.
- Schluchter W. *Die Paradoxie der Rationalisierung: Zum Verhältnis von "Ethik" und "Welt" bei Max Weber* // *Ztschr. Soziol.* – 1976. – № 5. – С. 12–16.
- Upset S. *Political man: The social bases of politics*. – Baltimore, 1981. – 340 p.
- Токвиль А. *Демократия в Америке* / пер. В. Т. Олейника и др. – М.: Весь мир, 2000. – 559 с.
- Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд: сборник; сост. Г. Л. Подвойский. – М.: Республика, 1992. – 349 с.
- Кушелевич Е. И. *Развитие и изменение организаций в парадигме жизненных циклов*: автореф. дис. ... канд. социол. наук: 22.00.08. – М., 1999. – 21 с.
- Модильяни Ф., Миллер М. *Сколько стоит фирма?: Теорема ММ* / пер. с англ. – [2-е изд.]. – М.: Дело, 2001. – 270 с.
- Макинтайр А. *После добродетели* / пер. с англ. В. В. Целищева. – М.: Акад. проект: Деловая книга, 2000. – 381 с.
- Дюркгейм Э. *О разделении общественного труда; Метод социологии* / пер. с фр.; изд. подгот. А. Б. Гофман; примеч. В. В. Сапова. – М.: Наука, 1991. – 572 с.
- Вебер М. *Избранные произведения* / пер. с нем.; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайденко; коммент. А. Ф. Филиппова. – М.: Прогресс, 1990. – 804 с.
- Mill J. S. *Principles of political economy: Vol. 2: with some of their applications to social philosophy: in 2 volumes; 7 edition*. – Longmans, Green, Reader and Dyer, 1871. – 608 с.
- Норт Д. *Понимание процесса экономических изменений* / пер. с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана. – М.: Высш. шк. экономики, 2010. – 253 с.
- Слычук В. В. *Эффективность деятельности органов государственной власти в контексте социально-политических трансформаций российского общества*: автореф. дис. ... канд. социол. наук: 23.00.02. – Саратов, 2005. – 18 с.
- Орлов А. И. *Теории принятия решений* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.aup.ru/books/m157/3_4_3.htm.
- Puntenney P. J. *Informing environmental policy making // Futures: The j. of forecasting, planning a. policy*. – 1995. – Vol. 27. – № 6. – P. 675–680.
- Hannan M., Freeman J. *Organizational ecology*. – Cambridge (Mass.); L.: Harvard univ. press, 1989. – 400 p.
- Гражданское общество: условия формирования, ячеики гражданского общества, влияние на общественное развитие, политическое самосознание. – М.: Профиздат, 2008. – 95 с.
- Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика: монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Хлобистова С. В. – Сімферополь: Аріал, 2011. – Т. 2: Методичні засади та практичний досвід реалізації політики сталого розвитку та екологічної безпеки. – 339 с.
- Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Взаємодія органів державної влади й місцевого самоврядування: методологічні й управлінські аспекти*. // *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць* / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2012. – Вип. 59 (№ 4). – С. 384–389.
- Дзюндзюк В. Б. *Методологічні засади оцінки та підвищення ефективності діяльності органів влади як публічних організацій*: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. управління: 25.00.02. – Донецьк, 2006. – 35 с.
- Діденко Н. Г. *Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії*. – Донецьк: ДонДУУ, 2005. – 128 с.
- Атаманчук Г. В. *Обеспечение рациональности государственного управления*. – М.: Юридическая литература, 1990. – 351 с.
- Рейни Х. Дж. *Анализ и управление в государственных организациях*. – М., 2002. – 340 с.
- Надрага В. І. *Взаємодія владних структур, політичних і громадських організацій як засіб підвищення ефективності управління на регіональному рівні*: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. – К., 2003. – 20 с.
- Павлов Д. М. *Організаційно-правові засади забезпечення ефективності функціонування системи органів виконавчої влади (державного управління)*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. – К., 2004. – 20 с.
- Мильнер Б. З. *Теория организации*. – Изд. 8-е, перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2012. – 807 с.
- Ridley C., Simon H. *Measuring Municipal Activities*. – Chicago: ISMA, 1938. – 230 p.

References

- Likert R. *New Patterns of Management*. – New York: McGraw-Hill, 1961. – 323 p.
- Fiedler F. E., Chemers M. M. *Leadership and effective management*. – Glenview: Foresman Co., 1974. – 200 p.
- Blake R. R., Mouton J. S. *The managerial grid: key orientations for achieving production through people*. – Houston, 1964. – 186 p.
- House R. J. *Management development: design, evaluation, and implementation*. – Michigan, 1967. – 300 p.
- Hersey P., Blanchard K. H. *Management of organizational behavior: utilizing human resources*. – N.Y.: Prentice Hall, 1982. – 226 p.
- Vroom V. H., Yetton P. W. *Leadership and Decision-Making*. – Pittsburgh, 1973. – 228 p.
- Schluchter W. *Die Paradoxie der Rationalisierung: Zum Verhältnis von "Ethik" und "Welt" bei Max Weber* // *Ztschr. Soziol.* – 1976. – № 5. – С. 12–16.
- Upset S. *Political man: The social bases of politics*. – Baltimore, 1981. – 340 p.
- Tokvil' A. *Demokratiya v Amerike* / per. V. T. Olejnika i dr. – M.: Ves' mir, 2000. – 559 s.
- Upravlenie – e'to nauka i iskusstvo / A. Fajol', G. E'merson, F. Tejlor, G. Ford: sbornik; sost. G. L. Podvojskij. – M.: Respublika,

1992. – 349 s.

11. Kushelevich E. I. Razvitiye i izmeneniye organizatsiy v paradigme zhiznenny'x tsiklov : avtoref. dis. ... kand. sociol. nauk : 22.00.08. – M., 1999. – 21 s.

12. Modil'yan F., Miller M. Skol'ko stoit firma?: Teorema MM / per. s angl. – [2-e izd.]. – M. : Delo, 2001. – 270 s.

13. Makintajr A. Posle dobrodeteli / per. s angl. V. V. Celishheva. – M. : Akad. proekt: Delovaya kniga, 2000. – 381 s.

14. Dyurkgejm E'. O razdelenii obshhestvennogo truda; Metod sociologii / per. s fr.; izd. podgot. A. B. Gofman; primech. V. V. Sapova. – M. : Nauka, 1991. – 572 s.

15. Veber M. Izbranny'e proizvedeniya / per. s nem.; sost., obshh. red. i poslesl. Yu. N. Davy'dova; predisl. P. P. Gajdenko; komment. A. F. Filippova. – M. : Progress, 1990. – 804 s.

16. Mill J.S. Principles of political economy: Vol. 2: with some of their applications to social philosophy: in 2 volumes; 7 edition. – Longmans, Green, Reader and Dyer, 1871. – 608 s.

17. Nort D. Ponimaniye processa e'konomicheskix izmenenij / per. s angl. K. Marty'nova, N. E'del'mana. – M. : Vy'ssh. shk. e'konomiki, 2010. – 253 s.

18. Sly'chuk V. V. E'fektivnost' deyatelnosti organov gosudarstvennoy vlasti v kontekste social'no-politicheskix transformatsiy rossijskogo obshhestva : avtoref. dis. ... kand. sociol. nauk : 23.00.02. – Saratov, 2005. – 18 s.

19. Orlov A. I. Teorii prinyatiya reshenij [E'lektronny'j resurs]. – Rezhim dostupa : http://www.aup.ru/books/m157/3_4_3.htm.

20. Puntenney P. J. Informing environmental policy making // Futures: The j. of forecasting, planning a. policy. – 1995. – Vol. 27. – № 6. – P. 675–680.

21. Hannan M., Freeman J. Organizational ecology. – Cambridge (Mass.); L. : Harvard univ. press, 1989. – 400 p.

22. Grazhdanskoe obshhestvo: usloviya formirovaniya, yachejki grazhdanskogo obshhestva, vliyaniye na obshhestvennoye razvitiye, politicheskoye samosoznanie. – M. : Profizdat, 2008. – 95 s.

23. Stalij rozvitok ta ekologichna bezpeka suspil'stva: teoriya, metodologiya, praktika : monografiya / za nauk. red. d-ra ekon. nauk, prof. Xlobistova E. V. – Simferopol' : Arial, 2011. – T. 2: Metodichni zasady ta praktichniy dosvid realizatsii politiki stalogo rozvitku ta ekologichnoy bezpeki. – 339 s.

24. Danil'yan O. G., Dz'oban' O. P. Vzaemodiya organiv derzhavnoy vladi v miscevoyo samovryaduvannya: metodologichni j upravlins'ki aspekti. // Gileya: naukovij visnik. Zbirnik naukovix prac' / gol. red. V. M. Vashkevich. – K. : VIR UAN, 2012. – Vip. 59 (№ 4). – S. 384–389.

25. Dzyundzyuk V. B. Metodologichni zasady ocinki ta pidvishhennya efektnosti diyal'nosti organiv vladi yak publichnikh organizatsiy : avtoref. dis. ... d-ra nauk z derzh. upravlinnya : 25.00.02. – Donec'k, 2006. – 35 s.

26. Didenko N. G. Upravlinnya, vlada, derzhava: filosof's'ki aspekti vzaemodii. – Donec'k : DonDUU, 2005. – 128 s.

27. Atamanchuk G. V. Obespecheniye racional'nosti gosudarstvennogo upravleniya. – M. : Yuridicheskaya literatura, 1990. – 351 s.

28. Rejni X. Dzh. Analiz i upravleniye v gosudarstvenny'x organizatsiyax. – M., 2002. – 340 s.

29. Nadruga V. I. Vzaemodiya vladnix struktur, politichnix i gromads'kix organizatsiy yak zasib pidvishhennya efektnosti upravlinnya na regional'nomu rivni : avtoref. dis. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.02. – K., 2003. – 20 s.

30. Pavlov D. M. Organizatsijno-pravovi zasady zabezpechennya efektnosti funkcionuvannya sistem organiv vikonavchoy vladi (derzhavnogo upravlinnya) : avtoref. dis. ... kand. jurid. nauk : 12.00.07. – K., 2004. – 20 s.

31. Mil'ner B. Z. Teoriya organizatsii. – Izd. 8-e, pererab. i dop. – M. : INFRA-M, 2012. – 807 s.

32. Ridley C., Simon H. Measuring Municipal Activities. – Chicago : ISMA, 1938. – 230 p.

Dzeban A. P., professor of department of philosophy of Yaroslav the Wise National law University, doctor of philosophy, professor (Ukraine, Kharkiv), a_dzeban@ukr.net

Activity of public authorities: to problem of efficiency

The aim of philosophical comprehension of conceptual bases of problem of efficiency of activity of public, that is examined as a socio-economic and political category, exposing intercommunications of results of activity of government bodies, authorities is put, expressed by techno-economic descriptions and social result. It is well-proven that efficiency activity of public authorities is determined not only in size economic effect but also, foremost, by the socio-political results of this activity. The necessity of scientific development of criteria of efficiency of activity of public and reliable system of scientifically reasonable their evaluation authorities is grounded.

Keywords: state power, efficiency, activity, management.

Дзебан А. П., доктор философских наук, профессор, профессор кафедры философии, Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого (Украина, Харьков), a_dzeban@ukr.net

Деятельность органов государственной власти: проблема эффективности

Ставится цель философского осмысления концептуальных основ проблемы эффективности деятельности органов государственной власти, которая рассматривается как социально-экономическая и политическая категория, раскрывающая взаимосвязи результатов деятельности органов власти, выраженных технико-экономическими характеристиками и социальным результатом. Доказано, что эффективность деятельности органов государственной власти определяется не только величиной экономического эффекта, но и, прежде всего, социально-политическими результатами этой деятельности. Обосновывается необходимость научной разработки критериев эффективности деятельности органов государственной власти и надежной системы научно обоснованного их оценивания.

Ключевые слова: государственная власть, эффективность, деятельность, управление.

* * *

УДК 329.12

Макаренко Л. П., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры суспільних і політичних наук, Київський університет управління і підприємництва (Україна, Київ), Liliya876@mail.ru

САЙТИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЕДЕННЯ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Досліджується роль сайтів соціальних мереж як інструменту ведення сучасних інформаційних війн. Зміни в політичній та геополітичній сферах змушують науковців звернути увагу на нові засоби впливу на масові настрої. З розвитком сучасної мережі Інтернет з'явилися нові можливості донесення повідомлень та впливу на світове співтовариство. Загальна тенденція до глобалізації робить неможливою інформаційну ізоляцію певної країни чи групи країн. Спілкування на базі сайтів соціальних мереж дає можливість обміну думками та настроями з залученням до цього процесу всього світу та всіх країн. Ми маємо на меті звернути увагу на нові засоби інформаційного впливу, котрі являють собою все більшу конкуренцію класичним ЗМІ. Відтак цензура стає все менш можливою. Інформаційні війни розгортаються в площині висвітлення повідомлення з різних боків та в різному світлі. Факт, подія стає неможливим приховати в сучасному світі від широких мас, як це було останні десятиліття.

Ключові слова: інформаційна війна, засоби масової інформації, інформаційне суспільство, повідомлення, сайти соціальних мереж, Інтернет, глобалізація.

Сучасний світ досяг того рівня цивілізаційного розвитку, котрий забезпечує перебіг інформації в єдиному глобальному інформаційному просторі. Розвиток надсучасного інструментарію інформаційного впливу на маси не зменшує обертів, а навпаки розгортається, що призводить до перетворення інформаційного повідомлення як однієї комунікації на інструмент ведення інформаційної війни.

Зважаючи на роль інформації у сучасному світі, американський дослідник М. Маклюен виводить цікаву тезу, яка звучить так: “Істинно тотальна війна – це війна за допомогою інформації”.

Більшість дослідників сходяться в думці, що мета інформаційної війни – послабити моральні і матеріальні сили супротивника або конкурента та посилити власні. Вона передбачає заходи пропагандистського впливу на свідомість людини в ідеологічній та емоційній сферах. Очевидно, що інформаційна війна – складова частина ідеологічної боротьби. Такі війни не призводять безпосередньо до кровопролиття, руйнувань, при їх веденні немає жертв, ніхто не позбавляється їжі, даху над головою. Це породжує небезпечну легковажність у